

לְמַטְרָא, אִמַּי אֲזַלִּינָן לְגַבְיֵהוֹן דְּמַתְיָא, וְהָא פְּתִיב שֶׁאֵל רבי ייסא את רבי חזקיה בשעה שצריך העולם לגשם למה אנו הולכים אל המתים והרי כתוב בפסוק (דף ע"א ע"ב) (דברים יח) וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים וְאָסִיר וְאִם כֵּן יוֹצֵא שֶׁאֲסוּר לְהַתְּפִיל וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִהַמֵּתִים. אָמַר לִיהָ עַד כָּאֵן לֹא חֵמִיתָא גַּדְפָּא דְּצַפְרָא דְּעֵדָן אָמַר לוֹ רַבִּי חֻזְקִיָּה שֶׁמִּשְׁאַלְתָּךְ מִשְׁמַע שְׂעֵד כֵּאֵן לֹא רֵאִיתָ אֶת כִּנְפֵי הַצִּיפּוֹר שֶׁל גֵּן עֵדֶן, דִּהְיִינוּ שְׁלֹא לְמַדַּת אֶצֶל רַשְׁבֵּי שֶׁנִּשְׁמַתּוּ הֵיא כִּנֵּף מִהַבִּינָה הַנִּקְרָאת צִיפּוֹר שֶׁל הַחֲכָמָה הַנִּקְרָא עֵדָן (מק"מ בשם מהרח"ו). וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים, אֶל הַמֵּתִים דְּיִיקָא. דְּאִינּוֹן חֵיבֵי עֲלָמָא כִּי מִש"כ וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים פִּירוּשׁוֹ שׁוֹה נֹאמַר דּוּקָא אֶצֶל הַמֵּתִים שֶׁהֵם רַשְׁעֵי הָעוֹלָם, דְּאִינּוֹן מִעֲפִינְ עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, דְּאִשְׁתְּכַחוּ תְּדִיר מֵתִים שֶׁהֵם בָּאִים מִהָעוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הַנִּמְצָאִים תְּמִיד בְּבַחֲנֵינָא מֵתִים. אֲבָל יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוֹן זִכְרֵי קְשׁוּט, שְׁלֵמָה קְרָא עֲלֵיהּ אֲבָל מֵתֵי עִם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם צְדִיקֵי הָאֲמֵת שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ קְרָא עֲלֵיהֶם אֶת הַפְּסוּק (קהלת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מֵתוֹ דִּהְיִינוּ, בְּזִמְנָא אַחֲרָא וְלֹא הִשְׁתָּא. שֶׁכָּבַר מֵתוֹ, וְהִשְׁתָּא אִינּוֹן חֵיִין שֶׁהֵם כָּבַר מֵתוֹ פֶּעַם אַחֲרַת וְלֹא מֵתוֹ עֲכָשׁוּ, דִּהְיִינוּ שֶׁהֵם מֵתוֹ בַּחֲיֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה לִפֵּי שֶׁהֵם לֹא נִהְנוּ מִתְּאוּוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַמֵּיתוֹ אֶת עֲצָמָם בְּאֵהֳלָה שֶׁל תּוֹרָה וְעֲכָשׁוּ לְאַחַר מֵיתָתָם הֵם נִקְרָאִים חֵיִים.

וְעוֹד, דְּשִׁאֲרַ עֲפִינְ פֶּד אֲתָאן לְמַתִּיהוֹן, אֲתִיִּין בְּחֻרְשֵׁין, לְאִתְּעָרָא עֲלֵיהּ זִינִין בִּישֵׁין וְעוֹד שִׁאֲרַ

אומות העולם שהם מגיעים למתים שלהם הם באים בכישופים בכדי לעורר עליהם את

המינים האחרים של הקלי". וְכֹד יִשְׂרָאֵל אֶתְאֵן לְמַתִּיהוֹן, אֶתְיִין
 בְּכַמָּה תְּשׁוּבָה לְקַמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. בְּתַבִּירוֹ
 דְּלִבָּא, בְּתַעֲנִיתָא לְקַבְּלֵיהּ אבל כאשר ישראל מגיעים למתיהם אז הם
 באים בכמה מיני תשובה שהם עשו לפני הקב"ה וכן בשבירת הלב ובתענית לפניו, וְכִלְא
 בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין קִדְיִשִׁין יְבַעוֹן רַחֲמֵי לְקַמִּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא עֲלֵיהוֹ, וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַיִּים עַל עֲלָמָא
 בְּגִינֵיהוֹן וכל זה משום שהנשמות הקדושות יבקשו עליהם רחמים לפני הקב"ה ואז

הקב"ה חס ומרחם על העולם בגללם [קנו].

וְעַל דָּא תְּנִינָן, צְדִיקָא אַף עַל גַּב דְּאֶתְפֹּטֵר מֵהָאִי
 עֲלָמָא, לָא אֶסְתַּלַּק וְלֹא אֶתְאַבִּיד מִכְּלָהוּ עֲלָמִין

ועל זה למדנו שהצדיק אפילו שהוא נפטר מהעולם הוא לא מסתלק ולא נאבד מכל

אור הרשב"י

בגניניהון, הצדיקא אף על גב דאתפטר בהאי
 עלמא לא אסתלק ולא אתאביד מכלהו עלמין,
 דהא בכלהו עלמין אשתכח יתיר מחייו ע"כ.
 נמצא לא הותר לאדם להתפלל על קברי
 הצדיקים, לשאול בקשתו מן הצדיקים עצמן, כי
 זה חשיב דורש אל המתים, אלא הוא מתפלל
 ושואל בקשתו מהקב"ה, ורק מבקש מנפש
 הצדיק שתתפלל עליו לפני הקדוש ברוך הוא,
 שישמע תפלתו ויעשה בקשתו ועיין ב"ח יו"ד
 סוף סי' רי"ז מ"ש בזה.

[קנו] ובענין זה כתב בשו"ת רב פעלים חלק ב
 – יורה דעה סימן לא וז"ל: והוא דמצינו מקשים
 על התפלות שמתפללים על קברי הצדיקים,
 איך הותר לעשות כן, וכמ"ש ב"בוה"ק פ' אחרי
 דף ע"א, א"ר ייסא בשעתא דאצטריך עלמא
 למטרא אמאי אזלינן לגביהון דמיתייא, והא
 כתיב ודורש אל המתים ואסיר. והשיב לו רבי
 חזקיה דישראל כד אתאן למיתיהון אתיין
 בתשובה ובתבירו דלבא למבעי רחמי מקמי
 קב"ה, ובעון דנשמתהון הצדיקייא יבעון רחמי
 קמי קב"ה עלייהו, וקב"ה חיים על עלמא

העולמות, דְּהָא בְּפֻלְהוּ עַלְמִין אֲשֶׁתְּכַח יִתִּיר מְחִיזֵי כִי הָרִי הוּא נמצא בכל העולמות יותר מבחינו. דְּבְחִיזֵי אֲשֶׁתְּכַח בְּהָאֵי עַלְמָא בְּלַחְדוּזֵי, וְלִבְתָּר אֲשֶׁתְּכַח בְּתֵלַת עַלְמִין, וְזַמִּין לְגַבִּייהוּ כִי בחייו הוא היה מצוי בעולם הזה בלבד ולאחר מיתתו הוא מצוי בשלוש עולמות שהם חצר מות וגן עדן התחתון והעליון ולכן גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, דְּכִתְיִב, (שיר השירים א) עַלְמוֹת אֶהְבוּךָ, אֵל תִּקְרֵי עַלְמוֹת, אֲלָא עוֹלְמוֹת. זַפְּאָה חוֹלְקֵיהוֹן שאת תיבת עלמות דורשים חז"ל מלשון עולמות מאחר שהצדיקים נמצאים בג' עולמות ואשרי חלקם.

תַּאנָּא, כְּתִיב ולמדנו על מש"כ (שמואל א כה) וְהִיתָה נֶפֶשׁ אַדוּנֵי צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים, וְהִיתָה נֶפֶשׁ אַדוּנֵי, נִשְׁמַת אַדוּנֵי מִיבְעֵי לֵיהּ וקשה, למה כתוב והיתה נפש אדוני היה צריך לומר נשמת אדוני מאחר שרק הנשמה עולה בסוד מ"ן ליסוד דמלכות הנקרא צרור החיים ואילו הנפש נשארת למטה. אֲלָא כְּמָה דְאִמְרָן, דְּזַפְּאָה חוֹלְקֵיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא דְּכֻלָּא אֲתִקְשֵׁר דָּא בְּדָא אלא הוא כמו שלמדנו שאשרי חלקם של הצדיקים שכל הנר"ן נקשר אצלם בקשר אחד דהיינו, נֶפֶשׁ בְּרוּחַ, וְרוּחַ בְּנִשְׁמָה, וְנִשְׁמָה בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. אֲשֶׁתְּכַח דְּנֶפֶשׁ צְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים ולכן מאחר שכל הנר"ן קשורים זה בזה לפי"ז יוצא שגם הנפש היא קשורה למעלה בצרור החיים כי היא עולה יחד עם הנשמה ליסוד דמלכות (מק"מ).

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאֵי דְאָמְרוּ חֲבֵרֵי יֵא, נְלוּתָא דְסַפֵּר תּוֹרָה אֶפִּילוּ מִבֵּי כְנִישְׁתָּא לְבֵי כְנִישְׁתָּא אַחֲרָא אָסִיר. וְכָל שְׂכֵן לְבֵי רְחוּב, אִמְאֵי לְבֵי רְחוּב שאל רבי אלעזר מה שאמרו החברים שאסור להגלות ספר תורה מבית כנסת אחד לבית כנסת אחר וכ"ש שאסור להגלות לרחוב וקשה לי למה אנו רואים שמוצאים ספר תורה לרחוב. **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דְאָמְרִין, בְּגִין דִּיתְעָרוּן עֲלֵיהּ וִיתְבַּעוּן רַחֲמֵי** [קנח] **עַל עֲלָמָא** אלא אמר רבי יהודה שהוא כמו שאמרנו שהוא בשביל שיתעוררו נפשות הצדיקים על גלות ספר התורה ואז יבקשו רחמים על העולם. **אָמַר רַבִּי אַבָּא, שְׂכִינְתָּא כַּד אַתְגְּלִיָּא הֵכִי נָמִי מֵאַתָּר לְאַתָּר** ואומר רבי אבא שכאשר השכינה גלתה, היה גלותה כך ממקום למקום [קנחז],

אור הרשב"י

כרוב ויעף, וכתוב וכבוד אלהי ישראל נעלה מעל הכרוב אשר היה עליו אל מפתן הבית. וממפתן לחצר – דכתיב וימלא הבית את הענן והחצר מלאה את נגה כבוד ה'. מחצר למזבחה – דכתיב ראיתי את ה' נצב על המזבחה, ומזבחה לנג – דכתיב טוב לשבת על פנת נג, מגג לחומה – דכתיב והנה ה' נצב על חומת אנך. מחומה לעיר – דכתיב קול ה' לעיר יקרא, ומעיר להר – דכתיב ויעל כבוד ה' מעל תוך העיר ויעמד על ההר אשר מקדם לעיר, ומהר למדבר – דכתיב טוב שבת בארץ מדבר. וממדבר עלתה וישבה במקומה – דכתיב אלך

[קנח] גירסת הרמ"ק ויבעון רחמי. [קנחז] כדאיתא במסכת ראש השנה דף לא עמוד א' אמר רב יהודה בר אידי אמר רבי יוחנן: עשר מסעות נסעה שכינה, מקראי. וכנגדן גלתה סנהדרין, מגמרא. עשר מסעות נסעה שכינה, מקראי: מכפרת לכרוב, ומכרוב לכרוב ומכרוב למפתן, וממפתן לחצר, ומחצר למזבחה, וממזבחה לנג, ומנג לחומה, ומחומה לעיר, ומעיר להר, ומהר למדבר, וממדבר עלתה וישבה במקומה – שנאמר אלך אשובה אל מקומי. מכפרת לכרוב, מכרוב לכרוב, ומכרוב למפתן – דכתיב ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת, וכתוב וירכב על